

TIENG-DÂN

CHỦ NIỆM HIỆN CHỦ BIỆT
HUỠNH - THỐC - KHÁNG
Quần - lý
TRẦN ĐÌNH PHIÊN

叻 La Voix du Peuple 民
Mỗi tuần xuất bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

SÁO - QUẢN
Số 171, đường Đông-Á, Phố
Hợp Thành số 61
Giấy phép số 123
Giấy phép: TIENG-DÂN - Phố

Muốn bởi bỏ nền
kinh tế một thời
đại, phải tự chỗ
nhu cần của thời
đại ấy.

GIÁ BÁN	
ĐÔNG-PHÁP (NGOẠI - QUỐC)	
Mỗi số...	2.50
Sáu tháng...	12.50
12 tháng...	22.50

Mua báo phải trả tiền trước.
Theo và mandat gửi cho
M. TRẦN-SINH-PHIÊN. - At
tính quảng cáo, việc riêng,
xin thương - nghị trước.

CÁI NỀN KINH TẾ SAU NÀY

sẽ ra thế nào?

Lịch sử loài người xưa nay, trải nhiều thời kỳ, có nhiều giai đoạn, mà dòng chỉ là cuộc sinh hoạt chung. Nói sinh hoạt tất nhiên không rời cái nền kinh tế ra được. Vấn đề kinh tế rất là phức tạp mà rất cụ thể là cốt làm thế nào mà duy trì cái sinh hoạt hiện tại và dự bị cái sinh hoạt tương lai, chứ không có gì khác.

Cuộc sinh-hoạt ấy, cốt yếu của nó là dựa trên tư bản và nhân công; trên đó mà gọi là thái bình hạnh phúc, chẳng qua là 3 cái yếu tố ấy có vẻ điều hòa xung hợp mà cuộc sinh hoạt được dễ dàng. Trái lại, có cái gì thiếu hụt mà không đủ phân phối cho nhau, thì tự nhiên sinh cuộc đánh xé nhau mà gây ra một loạn. Địa sản trong trời đất có ngần mà số người mỗi thêm, lòng tham giục của người không bờ bến, ai cũng muốn hưởng cái cuộc sinh hoạt sung sướng của mình mà phóng đại sung sướng của mình mà phóng đại sung sướng của người khác, thành ra trên thế giới này không ngày nào không xảy ra những lần khủng khiếp giúp yếu, lớn giúp nhỏ.

Các nhà đế vương quyền quai để làm gì? lo cho cái đời sống mình được dư dả, lại lo để anh họ con cháu đời đời nữa.

Nhà giàu có kia bôn trott đời sống, ỉm ỉm mua sắm, để làm gì? không phải chỉ lo cái sống hiện tại mà còn phân tâm, mà còn muốn cho cái sống tương lai càng tăng tiến sao? Suy ra bất kỳ hạng người nào sống trên đời thì thiên nhiên đặt một quan niệm đối với sự sống như nhau cả, chỉ khác nhau là lớn nhỏ rộng hẹp mà thôi.

Cho đời thay đổi mà cái nền sinh hoạt của loài người cũng không thể ứng biến, nhất là về khoảng cận đại nay lại làm đều xảy ra với ra ngoài cái g-ương của người mà không thể phong ngạo trước được. Vì mặt duy trì cuộc hiện tại sinh hoạt thì đầu đầu chưa có, ai cũng chán lo bất thục của cấp hiện thời, không nói làm gì. Đến cái quan niệm về mặt chuẩn bị sinh hoạt tương lai thì phần đông có một cái ngộ niệm rất lớn.

Ngộ niệm thế nào? Tức là không tự chủ cái nền kinh tế bất thích hợp, lo phương cải tạo cho hoàn thiện, mà trở lại muốn ôm giữ cái lối xưa.

Thật xem ở xứ là xa cơ khí chưa phát đạt, công trường chưa thành hành, cái nạn sinh sản quá thặng chưa đủ để như các xã vận minh, mà nạn triệu kinh tế khủng hoảng một trên sang, thì cái nền sinh hoạt cũng đã thấy lay chuyển mà không đứng vững được.

Nam ba ở nước, năm bảy chục mẩu ruộng, ngày trước đã dư dả, mà ngày nay không lên chày đã nhận rằng ở đời ba là nhà, vài cửa hàng buôn, ngày trước phong lưu đã rất mực. mà ngày nay phố không ai muốn, ở-10 thì đầu xướng, đánh phải treo lên; có kẻ nợ đời lại bị! Vì ngay hàng chợ, biết được mấy tiếng ở nhà ở mà chỉ ở ngày trước đã chiếm được cái ghế thầy thông, mà ngày nay Cao-đẳng Trung đẳng, làm bằng đồ chơi, kim không ra chỗ làm, đánh ám người làm người

thất nghiệp (không kể nhà Nho)... Đó là kể qua mấy hạng trung thượng lưu mà tình cảnh thay đổi vì cái nạn kinh tế chung, chưa nói đến hạng đại đa số hạ lưu lao động kia. Ngày ngày thấy cái nền kinh tế sau này! Muốn chuẩn bị cái đường sinh hoạt tương lai mà đã biết cách nào là chắc chắn?

Một nhà kinh tế học phương tây đã nói: « Cái cuộc kinh tế hiện thế giới ngày nay như cái tháp dựng lộn ngược, nền tảng đã không vững, có chiều đổ sụp, lại cứ theo mà chắt những lâu gác lên trên, có rung rinh thì lấy dấy mà dăng cọt lại, càng dăng cọt bao nhiêu lại càng thấy rung rinh bấy nhiêu, không thể nào tránh khỏi cái ngày đổ sụp ». Ai đã lòng đến cuộc sinh hoạt, không nên cùng nhau tìm cách cải tổ lại sao?

CÁI NẠN KHỦNG HOẢNG: Trên 30 ngàn bạc mia phải đổ xuống sông?

NAM-KY. - Theo báo Công luận, vừa rồi các nhà trồng mía ở miền Hậu-giang và ở dọc theo sông Tiền giang phải đổ xuống sông 30 ngàn bạc mia!

Nguyên thường năm, từ khoảng Novembre và Décembre thì công ty làm đường ở Đức Lửa (công ty người Pháp) khi sự mùa mía đến tháng Julio mời người. Ngộ đâu năm nay các nhà trồng mía chờ mía tới lại chờ cuộc lâu ngày, không thấy ai cần cả, mía phải hư.

VIỆC THẾ - GIỚI

Vấn đề Trung Nhật Đông-kim, 15 Février. - Chính phủ Đông-kim đã đưa cho đại biểu Nhật ở hội Vạn-quốc báo giới về một thái độ của Nhật về vấn đề Mãn-châu-quốc trước khi được tin của Đông-kim.

Trương - xuân, 12 Février. - Hs'eo, Chia-Chi, ngoại giao Đông trường Mãn-châu-quốc thay mặt chính phủ giới thiệu cho Bronso Rée, Cố vấn Mãn-châu-quốc hiện ở Genève, báo yêu cầu hội Vạn-quốc đổi thái độ đối với vấn đề Mãn-châu. Lại nói rằng Mãn-châu-quốc thế nào ông trả về thực hành chương trình của Mãn-châu-quốc. Lại báo Bronso Rée chỉ ra các đại biểu ngoại quốc và hiệp tác với đại biểu Nhật cho đến khi tình hình quá nghiêm trọng buộc phải tổ chức Geneva mới thôi.

Hingung, 13 Février. - Kelson. Sam được cử làm vô thương có vấn đề chính, phủ Mãn-châu-quốc, đã nhận chức (Xem qua trang 4 cột 3)

CHUYỆN ĐỜI

« Kỳ sở dục, thi u nhơn... »

Bên Á-đông ta có câu: « Kỳ sở tất dục vật thi u nhơn » (已所不欲勿施于人), mà bên Thái-tây cũng có câu: « Ne faites pas à autrui ce que vous ne voulez pas qu'on vous fasse ». Hai câu ấy đều một nghĩa là: Phạm điều gì mình không muốn người ta làm cho mình, thì đừng muốn làm cho người ta. Cái câu có mấy chữ đơn giản làm sao, mà nếu người đời có thể làm y như vậy thì nhân loại có lẽ không còn đến khoa học, không cần cuộc văn minh mà cũng đã đạt được chỗ hạnh phúc tuyệt đối. Nhưng có mấy ai làm theo được? Và cũng vì không làm theo được như vậy, nên trên thế giới mới xảy ra những chuyện xấu xa gian ác và bao nhiêu sự hờn giận oán thù đã làm ngòi cho ngọn lửa bất hòa và lớp tuồng chém giết.

Những sự mình không muốn người ta làm cho mình, đại để như chuyện bị lừa phỉnh, bị trộm cướp, bị đê nén, bị áp bức; người nào cũng không muốn các sự ấy, vậy nếu người nào cũng không làm các sự ấy cho người khác, thì ai sao có kẻ áp bức, bắt cướp? Ở thế cuộc đời là một sông bể, đã người lại có gạc là ai cũng bám hãm ôm cái lòng đờ nhà người ta và làm chướng heo cho mình. Đó là nói khi lợi quyền tương phản, mà sự hơn thua bên này nó đứng về mặt trái hẳn với sự hơn thua bên khác kia. Nhưng ngoài ra còn lắm lúc không có cái gì tương phản mà mình cũng làm cho người ta và người ta cũng làm cho mình. Sinh làm người trai ở xã hội ta có cái trọng trách trong gia đình, thường thường người nào cũng có gia đình gia đình mình cho sạch tiếng, sao cho trai khỏi phóng dâm chơi bời, gái khỏi những điều hoa kia nguyệt nọ; thế là đối với nhà mình, nhưng phải chỉ đối với nhà người ta. Cũng gia đình vậy thì ai sao có xảy ra những chuyện bại tục đời đàng? Ngoài ra kinh tế bị người ta mà bắt người ta làm trong mình, bóc lột người ta mà muốn cho người ta nên phục mình, giá đối với người ta mà lấy làm lạ sao người ta không tin nhiệm... đều là những cách mình không muốn người ta làm cho mình, mà cứ đeo làm cho người ta mãi!

Nhưng ở đời không có cái gì là không có biến lộ. Ta hãy lấy một cái ví dụ trong sự xung hô: Ở cái xã hội ta trong sự xung hô có cái phong trào xung quanh là rất thanh hành. Các quan bên Nam như quan phủ, quan huyện, quan án, quan bổ, cho đến quan thị lang, quan tham tri v.v... đều là quan, thì đã đành; mà bên Bắc họ, nào quan đốc, quan tham, cho đến quan phân hàm hương lộ, quan ký hàm thị giảng... có gì là quan. Đó thế mà còn các ông nghị viên, các ông đại biểu, tự nghĩ mình họ một cho nhân dân trong cả tỉnh, cả nước, có thua gì ai, nên cũng có kẻ xung là quan đi. Lại thêm một hạng quan ngoại ngạch, là quan Hàn quan Bát, Cờ...

Đó là nói qua nói số equans. Vì quan nhiều như vậy nên ở đâu cũng nghe kêu quan ở một tỉnh nhỏ nó cáo công sẽ làm xum ở tỉnh thành,

cáo ông tân học thường đi lại với nhau cũng kêu nhau là quan cả. Nhưng trong đám cáo ông tân học kia tôi có được biết một người mà tôi có thể tin ở cái lòng không muốn xung quan. Một ngày kia có nhíp ghé nhà ông ấy, tôi hỏi:

« Tôi thấy ở đây ai cũng ưa kêu quan quá, anh là người có tư tưởng, sao anh cũng làm như họ? » Người bạn tôi trả lời: « Anh Lạc - nhân ơi! anh cũng biết bạn thanh niên mình mà bị người ta kêu quan đã rất khổ cho mình rồi, còn lòng nào lại làm thành cái phong trào «kêu quan» ấy! Nhưng ở tỉnh này chúng tôi sống trong một cái không khí quan, mà cáo bạn thanh niên tân học khác ở đây cũng thích tiếng quan lắm. »

« Anh thử nghĩ coi, thỉnh thoảng người ta gặp mình giữa đường đưa tay bắt, miệng nói ngay: « Bonjour, quan lớn! » thì báo mình trả lời thế nào mà không dùng tiếng « quan lớn » để đáp lại họ? Đối với bạn quen biết nhiều, mình có thể cải chính lại mà không nhận chữ «quan» ấy, nhưng đối với một người ở sở khác, ít khi gặp nhau, và nhất là đương đương giữa công chúng, mình có nói điều gì thì mình lòng họ. Lại còn nghiệp như là đối với các cụ già. Ví dụ mình gặp một cụ phán đầu tòa, đầu tòa đã học làm mà cụ phán ngay: « Quan lớn mạnh giỏi chứ? » thì báo mình chạy đầu cho khỏi cái câu trả lời: « Cảm ơn quan lớn v.v... »

Đó chính là cái biến lộ mà tôi muốn nói trên kia. Rõ thật tình đời: muốn cho người kêu mình là quan, nên hãy ra đầu là kêu « quan » đó.

Greenham

Những số quốc trái Đông pháp đã trúng mà chưa lãnh

Những số quốc trái đã trúng trong kỳ xổ đầu tiên cho đến kỳ xổ thứ 35 hiện chưa thấy ai lãnh, xin kê ra sau

VAN-VAN

Vui nghèo
Đã lợi rồi danh cũng nở cần,
Kia kia phú quý đấm phá dần.
Cơm rau bả bữa đàng ngon miệng,
Lửa củi vài gian đã ấm thân.
Sợ quí mới xem trời nhỏ hẹp,
Pha ngang tay chày đấm đấm vùn.
Cổ nhân minh hữu lo minh đã,
Đừng trách ông xanh ở chẳng cần
Bích-bà
Vịnh ông Đụn bà Che (1)
Kia xem ông thon với bà Che,
Thơ Tam ngữ khốn cũng khố họ
Đã lập thành kho cho chó nó,
Hạ bao quanh trục chuyển nó ra.
Khí vai đi gió đưa đờn gáo,
Cơm giần (hắn) giần hân đờn loa.
Đầu bẻ cuộc đời đã trải chán,
Động lòng háng, lúc thây phá nghe!

(1) Tên hai hòa sĩ ở biển Nam-thôn thuộc phủ Tam kỳ (Quảng Nam)

BÀI THỈNH CẦU CỦA TRUNG-KY NHÂN-DÂN ĐẠI-BIỂU VIỆN VIỆC CẢI CÁCH DÂN VIỆN

Bản báo nhận được bài thỉnh cầu của viện Nhân dân Đại biểu Trung kỳ về việc cải cách Dân viện, do ông nghị trưởng Nguyễn Trác gửi đến, xin đăng nguyên văn sau đây:

Nguyên Nhân dân Đại-biểu viện lập ra, do ở bản hiệp ước ngày 6/11/1925 về nghị định ngày 21/2/1926. Cái tên mới ấy tuy có khác cái tên cũ «Tư-vấn Hội-đồng», nhưng xét đến chỗ thực tế về phép bảo cử và quyền tham nghị, thời xưa và thời hiện tại của Hội-đồng Tư-vấn, phạm vi đường của quá v. v. cũ hẹp, chưa được xứng hợp với cái tên Nhân-dân Đại-biểu Viện.

Xứ Trung-kỳ có nhân số gần 6 triệu người, có 838.000 người đóng thuế thân, mà số ủy viên dân biểu chỉ có chừng 20.000 người, lại phần nhiều là những hạng quan viên và tầng lớp đương thời, thời đại không đại biểu ý nguyện cho quốc dân, mà lại không tránh khỏi những tư đôn kị khác trong khi bầu cử nữa.

Một cái Viện Nhân-dân Đại-biểu, mà chỉ được xét nghe sách có hai mục chỉ tên kinh-lý, thì-bộ, lại không được chút quyền quyết nghị về một vấn đề gì, không những kém thua cả quyền hạn Hội-đồng tỉnh hội nữa, thời sau đàng gọi là đại biểu cho nhân dân được!

Cũng vì chế độ hẹp hòi ấy, mà không bằng tài học không muốn xuất thân, cũng như trong nhà trường, chưa được lên tới trường nhà nước cũng đã hiểu rõ.

Mỗi kỳ Hội-đồng, chúng tôi đều có thỉnh cầu mở rộng quyền hạn, nhưng chưa thấy kết quả chút nào.

A) Quyền hạn của Nhân-dân Đại-biểu Viện

- 1 - Dân-biểu Viện được xét toàn thể các bản dự trữ ngân sách Nam-triều, ngân sách-Bắc-hò, và các bản kế toán chung niên của hai tỉnh ngân sách ấy;
- 2 - Xét lại các bản dự trữ ngân sách hàng tháng;
- 3 - Xét bản dự trữ công tác ở Trung-kỳ;
- 4 - Quyết nghị các vấn đề thuế mới hay tăng thuế thuộc về Nam-dân ở Trung-kỳ;
- 5 - Quyết nghị các việc công thái và dùng tiền công thái thuộc về ngân sách Trung-kỳ;
- 6 - Quyết nghị các việc nhượng đất, mua đất và ký ước với một công ty hay một người nào, mà có quan thiết đến quyền lợi Nam-dân ở Trung-kỳ;
- 7 - Quyết nghị hẳn nói qui trình của Dân-biểu Viện;
- 8 - Dự sát hẳn quốc nội đương cầu;
- 9 - Dự sát và thỉnh cầu từ cả các vấn đề cải cách thuộc về kinh tế, xã hội và chính trị;
- 10 - Chịu vấn các việc hành chính;

QUAN NIỆM NGƯỜI MINH ĐỐI VỚI HAI CHỨC « SỰ NGHIỆP »

Chỉ giàu sang có phải là sự nghiệp không?

Người sinh trên đời, cái cõi trần này có nghĩa là, không ai vượt khỏi, mà sau ngày đây sắp bôn lại thì một năm xương trắng với đời nằm đất vàng, ai cũng như ai, không có cái gì khác. Có khác nhau chăng chỉ là tại công việc của mình trong cõi đời trăm năm ngắn ngủi kia mà thôi (nói trăm năm chờ trừ già trẻ trẻ, cái còn độ 40 năm). Bởi vậy nên đối với nhân sinh quan của một người, trừ kẻ ngu dốt sống say chết ngủ, để rai con mai ra không kể, còn người nào có tư tưởng có học vấn, tại có để lòng đến hai chữ sự nghiệp.

« Sự nghiệp », nói cho xác đáng tức là công danh trong đời miên mịch, có giúp ích cho nhân quần xã hội, sống có công với đời, chết có tiếng về sau, như ba cái «Đã-bù» (không ưu diệu) lập đức, lập công và lập ngôn mà Mục-bác đã nói (Tả-truyện). Ba cái đó mà gồm được thì sự nghiệp to lớn vô cùng, mà nếu được mọi cái cũng gọi là sự nghiệp. Trái lại, không công không đức gì với đời, không công không lang ra trò, mà chỉ có cái « tiền nhiều quan sang » thì không đáng gọi là sự nghiệp; có miếu trường mà p. y. chủ « sự nghiệp » vào đó thì cũng gọi là sự nghiệp nhân gia mà thôi.

Xét trên lịch sử, họ Quí giàu hơn ông Châu-công, không ai cho là sự nghiệp, mà cái công làm sách dạy đời của một người con họ Trau 人 之 子, coi đời muốn đời, Vương - Mang người đến cực phẩm nhân thân, nào ai cho là sự nghiệp, mà sự nghiệp tự thuật của một người bị tội tam thập (三 十 年 罪 罪 罪 罪) gương sang soi trong sự giờ muon kiếp không phân... Nếu như theo con mắt thế tục là thì nó trái ngược biết là gương nào?

Viết đến đây không sao không ngầm ngầm cho cái quan niệm sai lầm của người Minh đối với 2 chữ «sự nghiệp». Sở-Quảng nói rằng: «Ngủ mà nhiều của thì thêm đều quây, hiềm mà nhiều của thì lên bại tiền đứ tới 9. Thì Mạnh-tử nói rằng: «ngộ Triệu-Mạnh hay làm sang người thì hay làm hèn người». Chứng cái thuyết này gian sang sống, không phải là sự nghiệp, như 2 câu câu ngon trên đã công làm. Ai có chí trên đường sự nghiệp nên suy nghĩ thay!

Vô danh

11 - Mỗi năm Viện cử ra một ban thường trực gồm có bốn viên Đại-biểu trả trả lại Thủ, để trông nom những công việc thường xuyên trong viện, và để giao thiệp với Cảnh-phủ các tỉnh và những khi cần đến. Bốn viên thường trực ấy việc cử một viên chuyên dự Hội-đồng Bắc-hộ Trung-kỳ;

Nguyễn-Trác
(7) Có bài thỉnh cầu riêng

SỮA NESTLÉ HIỆP CON-CHIM

Sức khỏe của trẻ nhỏ

Hết xin không mất tiền một quyển sách dạy cách nuôi trẻ bằng tiếng quốc ngữ của Bác sĩ Vidal...

Dùng sữa "LE GOSSE"

Ăn an trở lại. Gái ăn đất chông. Nặng giông ăn thụ thai. Trẻ ăn chóng lớn.

NHÂN XANH Báo một tình khỉ thật tốt

Sữa "LE GOSSE" rất tốt cho tất cả mọi người...

Lycées, Collèges, Maternités, Ecoles, Institut de Puériculture etc... à Saigon

ÉTABLISSEMENTS MORIN - FRÈRES

HUYNH - THỨC - KHÁNG CÔNG - TY

Chuyên-trách tập-cổ vốn 80.800\$00 Hội-số : N° 123 Đường Đông-Ba - HUẾ

GIẤY MỜI ĐẠI-HỘI-ĐỒNG THƯƠNG-NIÊN

Thưa các Ngồi Cổ đồng. Chứa theo khoản 29 trong điều-lệ Công-ty, xin mời các Ngồi cổ đồng...

ĐỀ MỤC NGHỊ-SỰ

- 1°) Đại hội số năm 1932
2°) Bàn hai viên Hội đồng kiểm-sát
3°) Vấn đề chia lợi
4°) Xét việc đã qua trong năm 1932 và bàn việc tiến hành sau này.

Huế, le 21 Janvier 1933 QUẢN-LÝ HUYNH-THỨC-KHÁNG

KIỀU GIẤY ỦY-QUYỀN

Tôi là... cử-đón; Công-ty H. huynh-Thức-Kháng làm giấy này để giao quyền cho một vị cử-đồng khác là ông...

THUỐC VẠN-BÀO

Hải-Ngọc-Đường

Chứa đầy bụng, đầy bụng, đi tả, đi đái, rất rất thần diệu... Hải-Ngọc-Đường, 125, Rue de Colton

Maison HOP-THINH

32 Rue des Cantonnaires Phố Hàng Ngang HANOI... Chuyên bán các hàng vải màn, chè bát...

Con nít, làm thế nào khỏi chét non

(Các bà mẹ xin hãy xem kỹ bài này)

Nước Nam, ở nhâm khí hậu, phong thổ nóng nực, nên trẻ con thường hay vương nhảm chứng ban trắng...

Việc trong nước

(Tiếp theo trang 1) Tôi lấy làm tiếc lắm! Vâng mong nhà trách nhiệm lấy sự công bằng mà xét cho dân được nhờ.

Hội Vạn-Quốc Tiết-kiệm

HỘI HIỆP BỒN NƯỚC DANH PHÁP Dưới quyền kiểm-sát của Chánh-phủ Đông-Pháp... Mỗi tháng đều có cuộc xổ số...

Công-dụng thuốc viên PI-LUIN-LỜ PANH KỲ

(PILULES PINK) rất thần hiệu để chống lại sự yếu mệt của các cơ thể. Thuốc PILULES PINK sinh nhiều máu tốt và tâm nhuyến các cân tự...

Đâu là GÓI PHÚC?

Triết-học TIÊU-THUYẾT Tác-giả: C. Flammarion Giảng-Học dịch-thuật

Nàng Minh-linh nói: Ông Lã-phát-thể ơi! khi nào tôi cũng biết ơn ông. Khi tôi còn con gái, lần sau cùng tôi trong phòng giải tội...

đến phiên tôi. Tôi sẽ cưới một người trong bọn đó. Bà người nói chuyện một hồi rồi ông đạo sư xin xem, một quyển sách mới về triết-lý ở bên Đắc vừa gửi tới cho nhà Cụ-sĩ...

cái thà làm cho thì giờ mà năng nghỉ trong thư viện hóa nên quá ngắn. Cho hay sách vở là những hiền hữu của người. Chẳng ta tự ý lựa chọn theo lòng thích của chúng ta...

